

КУЛЬТУРНИЙ ЛАНДШАФТ ЯК ГЕОГРАФІЧНИЙ ФЕНОМЕН

Матеріали
Міжнародної наукової конференції
(23-25 вересня, 2021)

ЧЕРНІВЦІ 2021

ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА

Географічний факультет

Кафедра фізичної географії, геоморфології та палеогеографії

Національний природний парк «Хотинський»

Управління молоді та спорту

Чернівецької обласної державної адміністрації

Європейська асоціація студентів-географів
(Чернівецький відділ)

КУЛЬТУРНИЙ ЛАНДШАФТ ЯК ГЕОГРАФІЧНИЙ ФЕНОМЕН

Матеріали

Міжнародної наукової конференції
(23–25 вересня, 2021)

Чернівці

Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича

2021

УДК 911.2.913.551.8
К369

Редакційна колегія: Андрейчук В., Бучко Ж., Воловик В., Воровка В., Герасименко Н., Гродзинський М., Денисик Г., Мига-Пйонтек У., Проскурняк М., Рідуш Б., Чернега П.

Культурний ландшафт як географічний феномен : Матеріали Міжнар. Наук. Конф. (23–25 вересня, 2021). – Чернівці : Чернівецький нац. ун-т., 2021. – 140 с.

Збірник матеріалів Міжнародної наукової конференції «Культурний ландшафт як географічний феномен» присвячений актуальним питанням інтерпретацій культурного ландшафту, цілеспрямовано створеним ландшафтам, реліктовим та палеоландшафтам, збереженню та адаптації культурних ландшафтів до природних та антропогенних змін.

Для фахівців у галузі географічних і суміжних наук.

УДК 911.2.913.551.8

© Колектив авторів, 2021
© Комп'ютерна верстка, С. Кирилюк, 2021
© Дизайн обкладинки, С. Кирилюк, 2021

ЗМІСТ

ІНТЕРПРЕТАЦІЇ КУЛЬТУРНОГО ЛАНДШАФТУ

<i>Жанна Бучко</i>	ЕТНОКУЛЬТУРНІ ЛАНДШАФТИ: ТУРИЗМОЗНАВЧИЙ АСПЕКТ	8
<i>Володимир Воловик</i>	ЕТИМОЛОГІЯ ТЕРМІНУ «КУЛЬТУРА» У КОНТЕКСТІ «КУЛЬТУРНОГО ЛАНДШАФТУ»	10
<i>Григорій Денисик, Леонід Стефанков</i>	АНТРОПОГЕННИЙ ЛАНДШАФТ ЯК ОСНОВА КУЛЬТУРНОГО ЛАНДШАФТУ	12
<i>Сергій Кирилюк</i>	САДОВО-ЛАНДШАФТНИЙ КОМПЛЕКС ЯК КУЛЬТУРНИЙ ЛАНДШАФТ	16
<i>Віталій Коржик</i>	ВІЗУАЛІЗАЦІЯ УРБООСИСТЕМИ МІСТА ЧЕРНІВЦІ	19
<i>Віталій Коржик</i>	ПОВЕРХНІ ВИРІВНЮВАННЯ НА БУКОВИНІ. РІЗНОВІКОВІ ЛАНДШАФТИ	21
<i>Сергій Міхелі, Денис Полтавченко</i>	ГЕОГРАФІЧНІ ЛАНДШАФТИ ДНІПРОПЕТРОВЩИНИ ЯК ПРИРОДНА ОСНОВА КУЛЬТУРНИХ ЛАНДШАФТІВ	23
<i>Сергій Міхелі, Наталя Чекеріло</i>	УНІКАЛЬНІ ЛАНДШАФТИ УКРАЇНИ ЯК ОБ'ЄКТ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ	25
<i>Олена Міщенко</i>	ПРОСТОРОВА СТРУКТУРА САКРАЛЬНИХ ЛАНДШАФТІВ	27
<i>Валерій Петлін</i>	ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ОРГАНІЗОВАНОСТІ КУЛЬТУРНОГО ЛАНДШАФТУ	29
<i>Наталя Погорільчук, Ольга Ковтоюк</i>	ПІЗНАВАЛЬНІ ЦІННОСТІ КУЛЬТУРНИХ ЛАНДШАФТІВ ПОСТ-МАЙНИНГОВИХ ОБ'ЄКТІВ	31
<i>Петро Чернега</i>	ПОСЕЛЕНСЬКІ СИСТЕМИ – ЯК НАЙДАВНІШІ ПРОЯВИ КУЛЬТУРНИХ ЛАНДШАФТІВ	33
<u>ЦІЛЕСПРЯМОВАНО СТВОРЕНІ ЛАНДШАФТИ</u>		
<i>Dariia Kholiavchuk, Marta Cebulska</i>	MAXIMUM MONTHLY PRECIPITATION TOTALS IN THE URBANISED AREAS THE POLISH AND UKRAINIAN CARPATHIAN FORELAND, 1984-2016	36
<i>Галина Байрак</i>	ВПЛИВ РЕЛЬЄФУ НА ТРАСУВАННЯ ВУЛИЧНО-ДОРОЖНОЇ І ЗАЛІЗНИЧНОЇ МЕРЕЖІ ЛЬВОВА	39
<i>Тетяна Божук</i>	ПАЛАЦОВО-ПАРКОВІ АНСАМБЛІ ЯК ЦІЛЕСПРЯМОВАНО СТВОРЕНІ ЛАНДШАФТИ	42

Матеріали Міжнародної наукової конференції КУЛЬТУРНИЙ ЛАНДШАФТ ЯК ГЕОГРАФІЧНИЙ ФЕНОМЕН

<i>Богдан Гавришок, Наталя Лісова</i> БЕЛІГЕРАТИВНІ ЛАНДШАФТИ В ПОДІЛЬСЬКИХ ТОВТРАХ	45
<i>Клавдія Клініська, Вікторія Яворська, Ярослава Атаманюк</i> ГЕОЕКОЛОГІЧНА ЕКСПЕРТИЗА У РЕКРЕАЦІЙНО-ТУРИСТИЧНОМУ ПРИРОДОКОРИСТУВАННІ: ТЕОРЕТИЧНІ ПОЛОЖЕННЯ	47
<i>Костянтин Наконечний, Ярослава Атаманюк</i> ГЕОЕКОЛОГІЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ ЯКОСТІ ВОД В М. ІВАНО–ФРАНКІВСЬК	49
<i>Євген Тиханович, Володимир Біланюк, Любомир Безручко</i> СНІГОВИЙ ПОКРИВ ТЕРИТОРІЇ ІМОВІРНОГО БУДІВНИЦТВА ПІРСЬКОЛИЖНОГО КУОРТУ НА МАСИВІ СВИДОВЕЦЬ	51

РЕЛІКТОВІ ТА ПАЛЕОЛАНДШАФТИ

<i>Юлія Авдєєнко</i> СТАН ВИВЧЕННЯ ГЕОАРХЕОЛОГІЧНИХ ПАМ'ЯТОК ПРАВОБЕРЕЖЖЯ СЕРЕДНЬОГО ПРИДНІПРОВ'Я	54
<i>Лариса Белей</i> ТИПОЛОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА РЕЛІКТОВИХ ЛАНДШАФТІВ КАРПАТСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ПРИРОДНОГО ПАРКУ	56
<i>Олександр Бончковський</i> ҐРУНТИ ТА РОСЛИННІСТЬ ЦЕНТРАЛЬНОЇ ЧАСТИНИ ВОЛИНСЬКОЇ ВИСОЧИНИ У ВИТАЧІВСЬКИЙ ЧАС	58
<i>Олександр Галаган, Ольга Ковтонюк, Наталія Корогода</i> РЕЛІКТОВІ КУЛЬТУРНІ ЛАНДШАФТИ В ДОЛИНАХ РІЧОК УКРАЇНСЬКИХ КАРПАТ	60
<i>Наталія Герасименко</i> ЛАНДШАФТИ ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ ВПРОДОВЖ ПОТЯГАЙЛІВСЬКОГО ЕТАПУ	62
<i>Леся Горда, Яна Поп'юк, Богдан Рідуш</i> НИЗЬКІ ТЕРАСИ ДНІСТРА В РАЙОНІ СТОЯНКИ ДОРОШІВЦІ 3	64
<i>Ілля Кравчук</i> ГЕОАРХЕОЛОГІЧНІ ПАМ'ЯТКИ МАТЕРІАЛЬНИХ КУЛЬТУР ГОЛОЦЕНУ ЛІВОБЕРЕЖЖЯ СЕРЕДНЬОГО ПРИДНІПРОВ'Я	67
<i>Анатолій Кушнір, Олександр Лейберюк, Володимир Швайко</i> ВЕБ-ОРІЄНТОВАНИЙ ГІС-ЗАСТОСУНОК ЯК ІНСТРУМЕНТ ДЛЯ УПРАВЛІННЯ ДАНИМИ ПАЛЕОҐРУНТОЗНАВЧИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ГОЛОЦЕНУ	70
<i>Жанна Матвійшина, Юрій Дмитрук</i> КУЛЬТУР-ПАЛЕОЛАНДШАФТИ ОБОРОННИХ ВАЛІВ НАДЗБРУЧЧЯ	72
<i>Жанна Матвійшина, Олександр Пархоменко</i> ПАЛЕОПЕДОЛОГІЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ В МЕЖАХ АРХЕОЛОГІЧНИХ ОБ'ЄКТІВ ТЕРИТОРІЇ ЧЕРНІГІВЩИНИ	74
<i>Яна Поп'юк, Богдан Рідуш, Василь Шавранський</i> ЗАСЕЛЕННЯ ДОЛИНИ ВЕРХНЬОГО ПРУТУ В ПІЗНЬОМУ ПЛЕЙСТОЦЕНІ	77

ПАЛАЦОВО-ПАРКОВІ АНСАМБЛІ ЯК ЦІЛЕСПРЯМОВАНО СТВОРЕНІ ЛАНДШАФТИ

Тетяна Божук

Тернопільський національний педагогічний університет імені В. Гнатюка

У 18 ст. в тогочасній Європі знову з'явилася мода довкола маєтків заможних людей формувати (вписувати у ландшафт) садово-паркові і водні об'єкти з різноманітними алеями, галявинами, місточками тощо. Власне тому господарі старалися цю новацію впроваджувати при розбудові свого родового гнізда.

На території сучасної України, крім таких відомих дендропарків як «Олександрія» (Біла Церква) і «Софіївка» (Умань) чи дендрологічного заповідника «Тростянець», неабиякою популярністю серед туристів користуються палацово-паркові ансамблі. Саме тому метою проведеного дослідження є аналіз турів, які пропонують туристам відвідання цікавих палацово-паркових ансамблів, підготовлений за матеріалами туристичних компаній «Відвідай» (Львів) ([Туроператор «Відвідай»](#)), «ТамТур» (Бровари) ([ТамТур](#)) і «Вояж. Уа» (Тернопіль) ([Туристична агенція «Вояж.ua»](#)). Наведені нижче результати дослідження систематизовано із врахуванням власного сприйняття і враження від відвідання перелічених об'єктів, за винятком Сокиринського палацово-паркового ансамблю.

Палац графів Шенборнів (сучасний санаторій «Карпати») включений до програми багатьох автобусних турів, що пропонує «Відвідай» і не тільки, оскільки, крім своєї унікальної архітектурної і функціонально-планувальної структури, має зручне розташування у напрямку Львівщини чи Закарпаття.

Можливо значно менш відомим є неоренесансний палац з парком геніального польського комедіографа Олександра Фредра, що у с. Вишня на Львівщині. Там знаходиться зараз Вишнянський коледж Львівського національного аграрного університету. У палаці є кімната-музей Фредрів-Шептицьких. У парку збереглося унікальне дерево дубо-граб, на кожній гілці якого можемо бачити листочки граба і дуба.

У Великому Любіні (Львівська область) можна оглянути Палац Бруницького з парком (18 ст.). Зараз там розташовується школа-інтернат.

Турфірма «ТамТур» пропонує відвідати Качанівський палацово-парковий комплекс (Чернігівська область), який фактично єдиний в Україні, що зберіг свою територіальну й архітектурну автентичність. Найбільшого розквіту ансамбль зазнав за часів господарів Тарновських, а потім і Харитоненків.

Сокиринським палацово-парковим комплексом володіла родина Галаганів. У 30 рр. 19 ст. було закладено парк із дотриманням усіх вимог паркового мистецтва. На сьогодні в парку налічується 54 види деревних рослин. Найбільш цінними є платан, гінго, ялина колюча срібляста, бархат амурський, модрина.

Колишній маєток Ганських (с. Верхівня Житомирської області) – пам'ятка історії, архітектури та садово-паркової культури кінця 18 - початку 19 ст., пов'язаний з відомим французьким письменником Оноре де Бальзаком, який проживав протягом 1847-1850 рр. Зараз тут знаходиться Верхівнянська філія Житомирського агротехнічного коледжу. Парк довкола палацу також є пам'яткою садово-паркового мистецтва другої половини 18 ст. Серед дерев бачимо дуби, ясени, липи, тополі віком понад півтори сотні років.

Турфірма «Вояж. Уа» у різних програмах пропонує відвідати Вишнівецький палац (Тернопільська область), палацово-парковий ансамбль «Самчики» і палацово-парковий комплекс у Антонінах, палац Орловських, парк і водоспад у Маліївцях, що в Хмельницькій області, палац Щербатової (Немирів), палац Потоцьких (Тульчин), що у Вінницькій області.

Поруч із Вишнівецьким палацом було закладено парк у 1731 р. у ландшафтному стилі за проектом французького архітектора, планувальника парків Ленотра. Парк складався з нижнього і верхнього саду, а між ними на великому виступі гори було створено партер, з якого відкривалися мальовничі краєвиди заплави річки Горині.

У Самчиках за часів володарювання Петра Чечеля (1754-1843 рр.) було збудовано палац, який ми бачимо сьогодні, два флігелі, стайні, в'їзну браму, оранжереї, а також теплицю відкритого типу «Сад у мурах» (аналогічну знаємо в дендропарку «Олександрія»); ре-

конструйовано в романтичному ландшафтному стилі з елементами регулярності у центральній частині парк Хоецьких (попередніх господарів). Прекрасною складовою Самчицького парку є став, який гармонійно доповнює пейзажні композиції.

В Антонінах на поч. 19 ст. на березі р. Случ було закладено палац Потоцьких, який не зберігся. До наших днів дійшли манеж, будинок управителя і будинки, в яких жили робітники маєтку; в'їзні брами до замку і парку, а також альтанка і частина огорожі. Парк було закладено у ландшафтному стилі. В парку зростає 48 видів, форм, гібридів дерев і кущів.

Крім палацу Орловських у Маліївцях, на території привертають увагу водонапірна вежа, міст, джерело, два ставки, водоспад з гротом. Палацовий парк був одним із кращих на Поділлі.

Немирівський палац графині Щербатової з деякими господарськими приміщеннями дійшов до нас з 19 ст., незмінними залишилися і межі парку зі ставками, збереглася ділянка садово-паркового ландшафту регулярного стилю (Удовік 2007). У французькому саду зросло 250 видів і форм дерев і кущів (сьогодні спостерігаємо значно менше).

Таким чином названі об'єкти, безумовно, що не повністю висвітлюють зазначену тематику. Адже, активно у кожній області України можемо знайти приклади палацово-паркових комплексів, які варто включати до програм відвідування туристами.

Література

1. ТамТур: Режим доступу: <https://tamtour.com.ua/tur-do-berdycheva>
2. Туристична агенція «Вояж.ua»: Режим доступу: <http://voyageua.com/vsityru/>
3. Туроператор «Відвідай»: https://vidviday.ua/misciamy_jahajla_i_fredra
4. **Удовік, С.Л.** (2007). Україна. 100 визначних місць. Фотокнига. Київ : Видавництво «Ваклер».